По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 74 (10.457). Львів, пятниця 3. квітня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. щад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії ... шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Земельний голод.

Незвичайної остроти набирає на „кресах" земельний голод. Село дуситься на своїм клаптику землі, тоді як величезні поміщицькі латифундії простягаються від Карпат по поліських болот. В перших роках після світової війни, коли деякі селяне повернули з Америки з неабиякою готівкою, морг землі осягнув був нечувану ціну 400 до 500 долярів. А така ціна не стоїть ані в ніякому відношенні до вартости землі, ані не йде в ніяке порівнання з ціною землі навіть в найбільше перенаселених країнах. А все таки селяне платили кожну ціну за землю, щоби здобути хоч дрібну і незначну основу існування.

Сьогодня така ціна, яку плачено в рр. 1919—1920, належить вже до легенд, хоч подача землі є далеко більша, а ціна значно приступнійша (пересічно 100 долярів за морг). Селянин, навіть багатший чи тзв. „Американець" тепер не в силі зібрати 10 долярів, а не то сотні цеї вже значно здепрецiонованої валюти. А про малоземельних і безземельних селян навіть не приходиться говорити. Вони не то неспроможні заробити який небудь гріш, але й не мають що в губу вложити. Думка про те, щоби під теперішню хвилю можна було розвязати наболілу земельну проблему старими способами, шляхом відплатної парцеляції, є тільки мрією хиних доктринерів, „непоправних ідеалістів".

До них належать між иншими і творці польської конституції, яка не допускає переходу землі в селянські руки **без викупу**, без відповідної грошевої противартости. Тому й польський закон про земельну реформу з дня 15. липня 1920 р., закон, ухвалений під пресією розбурханих, рожевими мріями про землю розколисаних мас, підтриманий щодо своєї актуальности пошумом бурі зі сходу, закон, який несла на своїх баґнетах червона армія, зближуючись поспішним маршем до Варшави, — навіть той закон сперто на суто власницькій, відплатній основі. Та скоро минула небезпека, земельний закон став мертвою буквою. Замісць наділу землею, хоч би шляхом відплатної парцеляції місцевого населення, наступила кольонізація української й білоруської національної території чужим елементом. І то всупереч постановам закону з дня 15. липня 1920 р., який допускає тільки **сусідську** парцеляцію.

Справді справу зі земельною реформою глибоко передумано. З одного боку вона мусить спиратися на обовязковій відплаті, а з другого селянство, головним чином українське і білоруське, є так знищене, що про спроможність купна землі на довгі—довгі роки навіть бесіди не може бути. А це значить, що земля, або й дальше залишиться за дотеперішніми власниками без огляду на всі паперові земельні закони і новелі до них, або місцеве селянство, поминаючи всі инші обставини й перешкоди, силою своєї економічно-фінансової безсильности буде виключене від участи в земельній реформі.

Так придумана є новеля до закону про виконання земельної реформи, внесена до сойму 16. лютого ц. р. міністром земельних реформ Копчиньским.

Острота земельного голоду на „кресах" змагається з кожним днем. Та вона проявляється наскрізь пасивно, апатично, зрезиґновано. Прикро це стверджувати, а одначе сумним фактом є та обставина, що хоч селянство похапно ловить кожне слово про землю, то непомітно ніяких зусиль поставити його у весь ріст на порядок дня. Бачучи безвиглядність і крайну розпучливість свого положення, селянство масово збирається покидати рідну країну, чи то шукаючи заробітку поза межами Польщі, чи то й не вагаючись на віки попрощатися з рідною землею.

...ська влада заключила досі дві конвенції про доставу сезонових робітників з Францією (на рільні й копальняні роботи) і з Бразилією (на чисто невільницькі роботи на плянтаціях кави). Умови праці в тих країнах є крайно непригожі, пожива відразлива, а заробіток нікчемний. На всім просторі нашої національної території увиваються агенти, які головним чином наших селян спрямовують на сезонову еміґрацію до Франції і Бразилії. Але рільні робітники з корінної Польщі, хоч ще нема відповідної конвенції з Німеччиною, без пашпортів переходять границю і там шукають заробітку. Таких робітників, що зі західних околиць Польщі, не без допомоги польської прикордонної сторожі найшлися на кращих заробітках в Прусії, є вже 16 тисяч. Загалом польський уряд післав вже за хлібом в світ за очі понад 250 тисяч здорових, сильних і проворних людей. А в тій страшній цифрі 250 тисяч нещасних заробітчан.

... по 200 тисяч Українців і Білорусинів.

І йдуть вони в далекий, невідомий світ, втративши надію на можливість добуття землі, варстату праці і прожитку в рідній землі, йдуть на певну загладу, роблять місце чужим кольоністам і осадникам.

Але виною тому всьому не лише наші відвічні противники, але й ми самі, а в першу чергу наші політичні партії, з яких деякі стидливо ховаються зі своєю земельною програмою і витягають її на денне світло тільки в святочних хвилях, а другі таки не знають, на яку ногу ступити при розвязці земельної справи. Ця остання замітка торкається в першу чергу української народньої трудової партії, яка в останньому часі зовсім призабула на свою земельну програму. Правда, програма трудової партії виразно говорить про перехід землі на власність трудового селянства, але промовчує, яким чином має це статися: за викупом, чи без викупу. Крім того партія взагалі зложила до архіву поруч инших справ також земельне питання.

З цим нерішучим переступлюванням з ноги на ногу, з цею мовчанкою слід покінчити й у весь ріст — поставити земельну програму та піти в розбиті сумнівами, голодні на землю селянські маси ...

Ф. Ф

Між монархізмом і республиканізмом.

Нові кандидатури на німецького президента.

На марґінесі статистичних даних про вислід перших президентських виборів у Німеччині роблять ріжні уваги на тему нинішніх політ. настроїв німецького громадянства й ставлять прогнози щодо рішаючих виборів, які відбудуться 26. квітня ц. р. Найбільш характеристичним моментом переведених виборів, це просто катастрофальна програна Людендорфа. Національні-соціялісти (Людендорфівці), до краю озлоблені, що покревний їм правий бльок Ярреса помістив на одній виборчій летючці карикатуру Людендорфа, як генерала на деревляному коні. Яскравим фактом є теж упадок комуністичних впливів у Берліні в користь республиканськодемократичних течій.

Тепер поміж республиканськими партіями йдуть жваві переговори щодо висунення до рішаючих виборів одного спільного кандидата.

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 23/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny, jako Trybunał prasowy we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury Państwowej, że treść czasopisma „Dilo" Nr. 69 (10.445) z dnia 28. III. 1925 r. pod tytułem: 1) na stronie pierwszej, w kolumnie pierwszej i drugiej a) tytuł artykułu dalej ustępy b) między słowami: za wpływ a Pereo c) znaczenia a Wkinci, d) Wkinci, d) Grabskonacze a Sekcji e) dywanoi a sekcji, f) uprawi he a Nema, g) Pidlasza a Poklykanij, h) od słów a w dalszej do końca tego artykułu. 2) „Szczo hirsze" w ustępach a) między słowami starosty a Wczora, b) szczo a tona, c) wirtyly a Starosle, 3) „Nowynky" w notatce pod tytułem „Wałytała ministerstwo wnutrisznich sprav" od słów Czy ne małe od końca tej notatki zawiera znamiona zbrodni ad 1) 2) i 3) z § 65 u. k., uznał dokonaną w dniu 27. marca 1925 roku konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493. p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6. ex 1863. i § zarządzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. P. Lwów, dnia 31. marca 1925.

Hawel

Пропонується утворити бльок з 3-ох республиканських партій (соц.-дем., демократи і центр) під назвою „Державно-народній бльок". Гадають, що соціял-демократи, які зібрали для свого кандидата (Бравна) найбільше голосів по Ярресі (кандидаті правиці), відмовляться від своєї окремої кандидатури. В такому разі найбільше виглядів стати спільним кандидатом республ. бльоку мав би б. канцлер Маркс, лідер центра. Як що навіть кандидатура Маркса спричинилаб зменшення голосів соціялістів і демократів, що не хотілиб голосувати за кандидатом з клерикальною закраскою, то за те вона притягнулаб голоси клерикальної баварської нар. партії, що тепер голосувала за Ярресом. Таким робом республиканська кандидатура Маркса мала би запевнену рішучу перевагу. Однак з другого боку виринули поголоски, що правиця хоче „резигнувати з кандидатури Ярреса і висунути кандидатуру популярного міністра райхсвери д-ра Геслера.

В такому випадку демократи найшлись би у дуже неприємному становищі, бо Геслер є офіціяльним членом їх партії; теж саме центр був би у клопоті, бо в попередньому обговорюванню цісі кандидатури більшість центровців висловлювалась дуже прихильно.

Як бачимо — вже нині твердити напевне, що другим президентом німецької республики буде такий то республиканський чи монархічний діяч — є ще грубо передчасно, дарма, що речинець виборів такий недалекий.

„Хожденіє в народ".

В московській „Правді" з 17 березня п. р., органі ЦК. РКП. (Рос. Ком. Партії) находимо ряд статтей-звітів членів контрольної комісії ЦК. РКП. про результати контрольної роботи в Красногородській окрузі на Полтавщині. Комісія працювала в окрузі цілих два місяці, перевірила і обслідувала 29 партійних „ячейок", члени комісії скликували селянські сходи, заглядали навіть в селянські хати, приймали зажалення від населення, вели розмови з місцевими партійними діячами і результатами своєї роботи та своїми вражіннями діляться на сторінках центрального партійного органу. Варто й нам познайомитись, як стоїть справа комуністичної організації в українському селі, як там почуваються комуністи, як вони „правлять".

Партійна організація в окрузі складається з кандидатів в члени партії. Скільки їх — цифр не подається. В наслідок провірки виключено 6 до 7 проц. Нечисленні повноправні члени партії, які працюють в сільських „ячейках", в більшій части люде зайшлі, ніякого звязку з місцевим селянством не мають. Комсомольська організація досить численна, в 76 „ячейках" начисляється 1.147 комсомольців, в тім 15 6 прц. жінок. Роботи серед жінок взагалі мало, ведуть її безпартійні селянки й учительки.

Комітети незаможних селян представляються маловартно. В деяких місцевостях незаможники виявили свою неорганізованість, на виборах виступали проти своїх же незаможницьких кандидатур. В одному селі з 120 організованих незаможників на вибори явилося всього 17 осіб, партійні „ячейки" слабо вплівають на незаможників, організації незаможників є ізольовані від середняцьких верств села. Натомісць велику активність в порівнаню з незаможниками проявляють середняки.

При останніх перевиборах сільських рад селянство проявило велику активність. Які були висліди виборів — відомостей не подається, мабуть вони не дуже вигідні для комуністів, при сконстатуванню неорганізованости й ізольованости незаможників. Видно, що перевагу мали середняки з заможнійшим елементом села. Справоздавці говорять про випадки, коли „кулаки" виступали на виборах проти вчителів комуністів і не хотіли їх пускати до рад.

Хоч „ячейки на місцях користуються авторитетом", а „керуючий склад в селянських організаціях хороший", — говориться в одній статейці, — але, як пише другий автор, „ячейки" в цілому й окремі їх члени слабо розуміють поставлені перед ними завдання і несеріозно відносяться до їх здійснення. Більшість ячейок рішення жовтневого пленума ЦК. (обличчям до села!) прийняли „до відомости" і більш нічого.

Яким „лицем" ставляється до села місцеві комуністи, про яких уже знаємо, що вони переважно зайшлі люде, себто прислані з московських центрів і силою накинені на адміністраторів і просвітителів,— на це подається пару дуже яскравих фактів. Предсідатель одного районного комітету, діставши наказ на певний термін стягти з села певну суму податку, почав своє „урядування" о 12 годині вночі, підняв на ноги сонне село, тих, хто не мав чим заплатити, арештовував; одного арештованого, не дивлячись на жовтневе зимно, в одній сорочці гнали до місця арешту; він в дорозі застудився і в тиждень по цім помер, лишивши жінку і четверо малих дітей. Правда, ревного голову вищі власти усунули від урядування, але селяне те „урядування" собі запамятали.

В другім випадку голова сільської ради, наказавши на публичнім засіданню ради якомусь селянинові принести йому води, вилаяв відтак його за те, що по дорозі дав напитися иншим селянам. Ображений не остався довжним і вилаяв голову. В результаті — суд і за „образу представника влади" селянин дістав 6 місяців примусових робіт. Підчас виборів цього самого селянина позбавили виборчого права, як „ненормального"; лікарське свідоцтво, що він психічно нормальний чоловік — не помогло...

Навівши ці факти, автор статейки каже, що „серед сільських комуністів є ціла верства робітників, що цілком нездатна правильно проводити політику партії", що з таким „активом" зовсім неможливий "поворот" до села, про що рішила партія".

Річ ясна, скільки-б партія не „поверталась" таким „лицем" до села, село все буде від неї відвертатися, як відверталося досі, і комуністам нічого не лишається, як на своєрідний лад практикувати „хожденіє в народ", — здалека, знідтишка підходити до селян, щоб дізнатися, що вони думають і говорять, чого хочуть.

Одна статейка так і затитулована: „Большевистское хожденіе в народ". І подається приклад. Щоб дізнатися, що люде говорять, члени партії ходять по святах там, де багато людей збирається, встрявають в розмови, підслухують, а „потім роблять з цього висновки і подають їх секретарю ячейки".

Видно, що комуністи на селі дійсно є відірваним від села, чужим елементом, коли вони, подібно до інтелігентів-мрійників 70 і 80 років, мусять практикувати „хожденіє в народ", іменуючись при цім робітничою партією, яка править робітничо-селянською, отже народньою державою...

X.

Шкільний плебісцит.

Вичаз посольських інтерпеляцій про надужиття властей.

Дня 19. березня пр. внесли українські посли слідуючі інтерпеляції:

1) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі відмови легалізації підписів на шкільних деклараціях і тероризування українського населення. Подано 15 фактів яких надужить на Волині і Поліссю, а 6 фактів надужить в Галичині, а саме в селах і громадах: Білозірка, Шушковичі, Гришківці, Борсуки, Онишківці, Вишгородок, Борки, Білокриниці кременецького повіта, Клевань, Новостав, Диків, Сморжова рівенського повіта, Грабівці берестейського повіта, Буцнів, Смолянка тернопільського повіта, Станимір, Ладинці і Дусанів перемишлянського повіта, Височанка нижне турчанського повіта, Лука мала скалатського повіта, Рибно косівського повіта і Кирдани [illegible] ланцуцького повіта.

2) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти в справі надужить шкільного інспектора і учителя в самбірському повіті при переводженню шкільної акції.

3) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти і внутрішніх справ в справі трусів і конфіскат декларацій державною поліцією в судовому повіті Тисьмениця.

4) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти в справі зловживань шкільного інспектора в Старому Самборі а з окрема його жадання, щоби власноручність підписів стверджували нотарі.

5) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ в справі побиття громадянина Семена Паламарчука в Звенигороді повіт Бібрка комендантом поліції Вартальским.

Дня 20. березня пр. вніс посол Сергій Козицький інтерпеляцію до міністра освіти і міністра внутрішніх справ в справі війта в Тучині рівенського повіта, який при легалізованню декларацій вима-

М. ВОЗНЯК. 20)

Шевченко й княжна Репніна.

У менеж цілком навпаки: — мені так легко кохатися, я почуваю в собі таку широку можність кохати, що її сталоб, здається, на всю вселенну, колиб уся вселенна була мила — але й те правда, що все окреме, святе зостається на дні душі для одного вибранця, перед котрим усеб инше бліднїло, але хто цей вибранець? Вона призадумалася — серце забилося швидче й вона тихо вимовила імя Березовського! Ні, говорила вона далі, колиб він захотів, він міг би бути вибранцем моєї душі, але тепер напевно моє почування до нього ніщо инше як дружба: мені не потрібна його присутність, мені не потрібне його кохання — я хочу лише бачити його щасливим, славним, добрим — я почуваю, що моглаб любити його жінку: — ні, я люблю його як брата й слава Богу, що не инакше, він зборався Софії, він мене не зрозумів! Соф'я сама прирівняла себе до дуже добре замерзлої ріки, котра бистро тече під ледом, і додам, що вона несе з собою золото, але не кождий зважується підождати, доки весняне сонце розтопить цей лід; Березовському, що судив про неї поверховно, робилося холодно, коли Софія касувала його одним словом, він не находився, й одинокий, що прагнув соняшного проміня, з дитинною нетерпеливістю він не потрафив підождати — хто знає, можеб ріка розтаяла — тут же навинулася так не в свій час Ольга з усією артилерією своїх поглядів, із усіма своїми манерами, й бідний добрий поет прийняв усю цю позлітку за золото, увесь цей фосфоричний блиск за справжній огонь і відтручений Софією, кинувся до Ольги, що його не огріє, але зопсує при помочи негідного свого брата. — О як йому помогти, він не повинен пропасти, не дурно Бог дозволив, щоб я його полюбила з усієї душі".

Цим кінчиться перша глава. На жаль друга глава не заховалася в цілости: бракує дечого в середині й кінця. Мотто другої глави характеристичне, а саме слова: „Что я вам сделала? любила". Починається друга глава так:

„На початку нашого оповідання ми представили Віру, як вона примушено всміхнулася, з зором повним темного вогню й глибокого суму; вернімся до цієї хвилини. — Вона не раз запримічувала з сумом, що Березовський мав велику схильність до вади, про котру розводився Язиков із такою сатанічною радістю. Це відкриття, що показувало їй Березовського з такого негарного боку, все таки не перемінило її доброго настрою до нього, але додало до радісного почування живої дружби — неспокійно-болюче почування жіночої дбайливости. Вона бачила Березовського над безоднею, вона чула, як холоднокровно люде, котрі не цікавилися дуже ні поетом ні поезією, одначе поза тим були розумними й гідними пошани, твердили, що коли Березовський не покине цієї погубної привички, то мусить конче через два роки згинути, себто позбавитися свого творчого таланту — одним словом спитися! — Від того часу, як думка про можливість такого нещастя поселилася в душі Віри, її життя було отроєне неспокоєм, усі її кревні та знайомі дивувалися переміні, що зайшла з нею, вона нікому не відкривалася, але що дня й ночи думала, як йому помогти. Молитвою! і вона гаряче молилася за нього, — але унесена то радісним живущим почуванням, коли вона бачила Березовського таким, яким вона його бажала завсіди, або розстроєна його частими упадками, вона безупинно переходила від світла до темноти, й спокій її душі нарушився до тієї міри, що вона не вміла більше молитися. Вона почала придумувати, як би спинити його на краю безодні, до котрої він так безтями наближався. Вона боялася його образити, боялася може, хоча не здавала собі з цього справи, видалити його на завсіди з села Луганова. Віра пожадливо шукала нової нагоди зблизитися з ним і не находячи її, вона зважилася сама створити цю нагоду. Не роздумуючи далі, з властивою їй нестриманістю та швидкістю, вона, не називаючи себе, написала повість свого життя й присвятила її Березовському, сподіваючися цим душевним дарунком привести його до довіря, до бажання зо свого боку відкритися їй в дружній розмові та вислухати її правдивих рад".

Тут і наведене оповідання княжни Репніної Дівчинка, де змальовані її настрої, переживання, почування й думки в часі коли вона мала 12, 18, 25 і 35 літ.*) У відповідь на оповідання, яке присвятила вона Березовському-Шевченкові, Березовський написав ось що: „Я як мистець, вивчений не горем, а чимсь ще страшнійшим, оповідаю про себе людям, але оповісти те почування, котрим я тепер живу, все моє мистецтво на жаль безсильне й ні до чого! Я страждав, відкривався людям як братям і молив покірно хоча одної холодної сльози за море крівавих сліз, і ніхто не кинув ні одної цілющої росинки в запеклі уста. Я застогнав як у кільцях полоза; він дуже гарно стогне, сказали —

„И свет погас в душе разбитой".

(Продовження буде.)

*) В додатку до цієї статті оповідання Дівчинка наведене в цілости з огляду на те, що княжна Репніна відограла велику ролю в житті Шевченка.

так заплати податків і в справі наказаного війта в Буцневі тернопільського повіта, який перечеркує в деклараціях слова „тяжко“ тезіїскі, щоби увесважнити їх.

Дня 20. березня внесли інтерпеляції:

1) Посол Підгірський і тов. до міністра внутрішніх справ в справі безправного арештовання 4 громадян-Українців в скалатському повіті в звязку зі шкільною акцією і в справі відмови легалізації підписів війтами в чисельних громадах тернопільського повіта.

2) Посол Сергій Козицький і тов. до міністра внутрішніх справ і освіти в справі війта громади Бочечки повіт Дубно, який відмовляється стверджувати власноручність підписів на деклараціях.

3) Посла Сергія Хруцького і тов. до міністра освіти в справі учительки Лідкової в Сарнах, яка грозила шкільним дітям арештуванням і карами, коли їхні родичі підпишуть шкільні декларації.

Дня 24. березня п. р. внесено слідуючі інтерпеляції:

1) Інтерпеляція посла д-ра Дмитрюка і тов. до міністра освіти і міністра внутрішніх справ в справі відмови війтів громад ратенчицької і ящицької стверджувати власноручність підписів.

2) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ в справі терооризування українського населення державною поліцією в 4 громадах колониського повіта в звязку з акцією підписування декларацій.

3) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і освіти в справі відмови війтів громад Білозерка, повіт Кременець і Обгошин, повіт Городок Ягайлонський, стверджувати власноручність підписів, не оглядаючись, що в обох тих справах вже вношено інтерпеляції і інтервеніовано у віцепрезидента ради міністрів.

4) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі нестверджування власноручности підписів війтом громади Журавники, львівского повіта і неввічливої поведінки старости в тій справі, не оглядаючися на слідство, яке переводив делегат міністерства внутрішніх справ.

5) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі відмови війта гощанської громади, рівенського повіта, стверджувати власноручність підписів на шкільних деклараціях.

6) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі протизаконного поступування начальника суду в Микулинцях повіт Тернопіль, який заборонив судовій канцелярії легалізування підписів.

7) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі фальшування в громаді Почаєві кременецького повіту громадським урядом шкільних деклярацій.

8) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі відмови війта громади Борки кременецького повіта стверджувати власноручність підписів, не оглядаючися на інтерпеляцію внесену в тій справі.

9) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти в справі надужить шкільних інспекторів в Дубні, Острозі, Кремениці, Любомлі, Горохові, Ковлі і в Товмачі, які від кожного батька дитини вимагають індивідуального приношення шкільних декларацій.

10) Інтерпеляція послів з Українського Клюбу до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі насилування громадськими урядами громад Хомичів, Коритниця і Верба володимирського повіта шкільного закона.

11) Інтерпеляція послів з Українського Клюбу до міністра освіти в справі надужить шкільного інспектора у Володимирі.

Дня 27. березня ц. р. внесли українські посли слідуючі інтерпеляції:

1) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти в справі надужить шкільних інспекторів в Кремениці, Дубні, Горохові, Ковлі, Острозі і Володимирі і безусційности запоряджень департаменту загальних шкіл міністерства освіти в тій справі.

2) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі відмов війтів громад Ладнчки повіт Тернопіль, Вишгородок повіт Кременець стверджування власноручности підписів.

3) Інтерпеляція посла Сергія Хруцького і тов. до міністра освіти в справі протизаконного обіжника Ради шкільної повітової в Скалаті з дня 12-го березня ч. 893.

4) Інтерпеляція посла д-ра Дмитрюка і тов. до міністра освіти і внутрішніх справ в справі поведінки Карбовського в Городці кобринського повіта, який змушує родичів українських дітей до підписування польських декларацій.

5) Інтерпеляція посла Д-р Дмитрюка і тов. до міністра освіти в справі неприймання інспектором шкільним в Берестю українських декларацій.

6) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра освіти в справі шкільного інспектора в Збаражі, який відказується видавати посвідку зложення деклярацій і інспекторів в Луцьку і Горохові, які відказуються приймати шкільні деклярації.

7) Інтерпеляція посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і міністра освіти в справі фальшування громадськими урядами в Шумську і Почаєві повіт Кременець підписів на шкільних деклараціях.

8) Інтерпеляція посла д-ра Дмитрюка і тов. до міністра освіти в справі надужить учителів Козубів в Городці кобринського повіта, які вимагають, щоби батьки українських дітей підписували декларації з домаганням польської мови навчання.

9) Інтерпеляція посла Дмитрюка і тов. до міністра внутрішніх справ в справі терроризування війтом громади городецької повіта кобринського українського населення в звязи з вношенням шкільних декларацій.

10) Інтерпеляція посла А. Братуня і тов. до міністра внутрішніх справ в справі неприймання декларацій шкільним інспектором в Горохові.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Після вбивства в Стовпцях.

Родина застрілених Багінського і Вечоркевіча звернулася до властей з просьбою видати тіла вбитих. Просьбу мабуть відкинуть, бо уряд мотивує це так, що оба вмерли як вязні. „Кур. Пор.“ повідомляє, що Мурашко був визначним членом ППП. у Новгородщині. Часописи повідомляють, що Мурашкові 29 літ. має 8-клясове образування. Останніми часами був старшим „пшодовником“ у слідчій службі команди поліції в Стовпцях. У вагоні, в котрім застрілив Багінського й Вечоркевіча, був водзітий по цивільному. Старосту Зайончковского і поліц. аспіранта Шишкевича, керовника ескорти, завісили в урядуванні за те, що позволили Мурашкові прилучитися до ескорти. Мін. Скшиньскі конферував із радянським послом Войковим у справі вбивства Багінського й Вечоркевіча. Дня 2. ц. м. представник польського уряду зложить у соймі відповідну заяву в справі вбивства. Нарком загр. справ поручив послові С. Р. С. Р. у Польщі Войкову висловити польському урядові гострий протест і домагатися покарання винуватих. Роста повідомляє, що зараз як наспіла вістка про вбивство Баг. і Веч. улиці Мінська заповнили товпи народа. Будинок польського консуляту охороняв скріплений відділ поліції. В демонстрації взяло участь яких 16.000 люда.

Французька нота.

Нота, яку Франція має вислати до німецького уряду міститиме питання: 1) нім. уряд виявить недвозначно свої наміри, що відносяться до приступлення до С. Народів і зобовяжеться сповнити всі услівя, наложені на членів Союза, 2) означить ясно й недвозначно свої пляни в справі границь Польщі і Чехословаччини. 3) Німеччина повинна виповнити недомагання в свому меморанді, зобовязатися до пошанування італійських і бельгійських границь, так як і французьких. „Пті Пар.“ пише, що союзники дадуть спільну відповідь на нім. предложення.

Хліборобський страйк.

Варшавські часописи повідомляють: З відділів союзів польських робітників приходять корисні вісти про страйк. У деяких повітах поліція агітує між робітниками, що не страйкували і грозять арештом. Обшарники не хочуть давати паші для худоби.

Замах на насл. Троцького.

Румунські часописи повідомляють із Одеси, що в хвилі як заступник голови III. інтерн. Уншліхт всідав до авта, ранений був тяжко кількома револьверовими вистрілами. Виновника зловили й на місці розстріляли.

Біржа.

Львів, 1. квітня 1925.

Амер. дол. 5·18 — 5·18¹/₂, канад. дол. 5·14¹/₂ — 5·15, чеські кор. 0·15¹/₄ — 0·15¹/₂, леї 0·02¹/₂ — 0·02¹/₂, франц. франк 0·27¹/₄ — 0·27¹/₂, швайц. фр. 1·00 — 1·01, анг. фунт 24·50 — 22·00.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Що край то обичай.

Давно була небіжка Австрія! Сама холоднокровного німецького походження, хотіла всіх і все перекаблучити на свій лад. Байдуже їй було, чи деякісь там народ більше пальний або загонистий, чи деякісь край більше горячий і сонячний — все мусіло триматися одного правила і одного закону. А ці правила та закони були німецькі і густо-часто зовсім не підходили під природу народів і країн.

Галичина в першу чергу болючо відтувала невиносимі пута німецької формалістики. Людям не вільно було битись, сваритися і бешкетувати. А вже про крадіж, підпал чи розбій — то вже й балачки нема.

Але не тільки людей наслідували, вражоськії закони, вони влазили і до природи. За часів австрійської окупації мусіло йти так: весна, літо, осінь і зима. Кожна з пір року мала докладно зачерчені функції і не могла від них відступати.

Правда, і люде і природа старалися зрідка-годи виломатися з під ярма, але це були тільки відірвані випадки, які не входять в рахубу.

Зовсім інакше життя настало після щасливої смерти австрійської ц. к. окупантки.

Край і люде очуняли як після страшного кошмару.

Край зараз почав жити так, як йому було ліпше.

Переставив пори року в той спосіб, що ніхто не міг догадатися, що тепер властиво є: весна, зима, літо чи осінь. Дощ і град падали собі, коли хотіли, а сніг і мороз мало коли показувався. Щойно тепер пізнали люде, що Австрія їх дурила, бо Галичина не є зовсім північною країною, а скорше подібна до Італії чи Мексика.

Вслід за природою пішли й люде. Вернув їм добрий гумор, фантазія і апетит.

Змінились часи, а з ними і все змінилося на ліпше.

Галактіон Чіпка.

„Українське Товариство допомоги емігрантам з Вел. України“.

З нагоди сьогоднішнього Шевченківського концерту, який улаштовує наддніпрянська еміграція, хочу пригадати землякам-Галичанам про назване в наголовку Товариство. Повстало воно у Львові кілька літ тому (в осени 1921 р.) в результаті „великого Ісходу“ Наддніпрянців по невдачі визвольної боротьби 1919—20 рр. Дві причини викликали оснування Т-ва: потреба помочі людям, що нараз опинилися без даху над головою й без засобів до життя, і потреба єднання. При видатній допомозі Галичан, особливо „Горожанського Комітету“, а потім емігрантської секції при Комітеті „Голодній Україні“ у Львові, в значній мірі вдалося заспокоїти найпекучіші потреби голодної, безпритульної й часто буквально обдертої еміграції. Згодом не кріза минула, емігрантська нужда втратила свій гострий, масовий характер, але, на жаль, злидні й досі не кидають нашої еміграції — і досі багато людей бідує без притулку й роботи. По зліквідуванню згаданих вище установ емігрантське т-во мусіло опертися виключно на власні сили, ставши властиво т-вом взаїмної помочі. Але незасібна еміграція очевидно неголна дати собі ради своїми власними силами. В більшости своїй члени товариства не мають змоги заплатити й малої вкладки до т-ва. Тому Управа т-ва мусить докладати всяких зусиль, щоби хоч трохи збільшити його ресурси. Задля того ось уже 3-й рік видає вона календар-альманах „Дніпро“, чистий дохід з котрого йде на потреби т-ва, задля цього уладжує ріжні вистави, концерти, як ось сьогоднішній, і таке инше.

Це щодо матеріяльної сторони. Але товариство чимало робить і для правної помочі своїм членам і взагалі емігрантам: обороняє їх перед властями, здобуває їм документи, чим нераз ратує їх від дуже дошкульних неприємностей таких звичайних в теперішніх обставинах. Крім того щє. У нім багато допомагали й допомагають Т-ву адвокати д-р Вол. Бачинський, д-р Лев Ганкевич і д-р М. Янкевський, за що їм незвичайно вдячна ціла наддніпрянська еміграція. Не забуває Тов. й про культурні потреби своїх членів, для чого заложило бібліотеку, яка має вже понад тисячу томів ріжних книжок і журналів, а також усі краєві українські газети. Льокаль Т-ва міститься при ул. Руській 3, III. пов. Там що дня від 10 до 2 дня та від 6—8 вечора урядує секретар Т-ва.

Всі ці потреби вимагають очевидно відповідних засобів. Це й примушує мене звернутися до цілого українського громадянства в межах Польщі з закликом допомогти Т-ву в його роботі, записуючися в спомагаючі члени. Місячна вкладка всього 2 зол. від особи.

З внутрішнього життя Т—ва треба відмітити отсе. 22. березня відбулися чергові загальні збори (річні), що вибрали нову управу, до якої увійшли: Вол. Дорошенко, Н. Дорошенко, В. Заладський, І. Огієнко й А. Петренко (поновно) й Ф. Дудко, Р. Лісовський, Г. Одайник та В. Храпко. До ревізійної комісії вибрано М. Корчинського, Я. Кругляка й І. Шимоновича. На засіданню своїм 24. III. управа вибрала з поміж себе нову президію Т-ва в складі: проф. І. Огієнко — голова, Р. Лісовський і А. Петренко — заступники голови, В. Храпко — секретар. Обовязки скарбника виконує один із заступників голови — А. Петренко.

В. Дорошенко.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє число обчикала цензура в двох місцях у статті „Ревізії та арештування серед Українців“, в двох місцях статті „Псякоза“ і в одній новинці „Фабрикація меморіялів“.

— **Комітет Праці Краєвого Комітету допомоги „Голодному Селу“** на засіданні дня 30. березня доручив п. інсп. І. Ліщинському занятися збіркою в м. Львові.

— **Primo Aprilis.** Найкращий день для журналістів. Можна не думати, про що пишеш. Коли вшквариш якунебудь нісенітницю — на другий день осмієш свого проникливого критика, що не зрозумів квітневого дотепу. Є читачі та... журналісти, для яких цей день не минає ніколи. Є иньші, які хронічно вірять в усе, або не вірять у нічо. Коли щасливий наш співробітник Галактіон Чіпка міг бодай раз у рік, замісць фейлетону дати лише заголовок зі своїм підписом, щоби зробити своїм читачам несподіванку — більшість читачів добачила в цьому карлючку втху прокуратора! Всі замітки, які принесли часописи в дні 1. квітня, аж до найбанальніших новинок про отроєння з кохання, видались журналістові такими неймовірними як повідомлення урядовця магістрату, що можна вже йти — брати місячну плату...

— **Ще про нападім на львівській пошті.** У понеділок переведено ще раз „льокальну візію“ на головній пошті у присутности всіх урядовців слідчої поліції та інсп. Лукомського. Візник і ті, що сиділи в середині поштового воза, Маціельовта Балицкі, демонстрували ще раз, як грабіжники доконали нападу. З огляду на те, що оба останні змальовували сцену інакше і плуталися, їх арештувано, як підозрілих у змові з грабіжниками. Перед будинком пошти прохожуються тепер постійно два поліцаї.

— **Дорожнеча пашпортів.** Міністерство скарбу видало доручення підвишити оплату за нормальний закордонний пашпорт на 250 зол., а кількаразовий на 750 зол. Крім цього змінено контролю над тими, що виїзджають за кордон, у першій мірі щодо їх податкових зобовязань.

— **Конституційні благодати.** Маємо перед собою „реєстр карний", яким засуджено львівського пекаря Василя Добоняського на 24-годинний арешт або 5 зол. грівни, за „przekroczenie rozp. Min. Spr. Wewn. z 30. 9. 1857. Dz. pp. Nr. 198, popełnione przez wywieszenie afiszów w języku ruskim (ukraińskim) zamiast w języku ruskim i polskim"... яких афішів? — на аматорську театральну виставу в селі Згірю, (пов. Сянік) улаштовану аматорами з Дубрівець руських.

— **Гебрейський університет.** Першу ідею заснування гебрейського університету в Єрусалимі піддав у 1882 р. бувш. проф. математики в Гайдельбергу. Шапіро. Пізнійше живійше нею справою займався Герцль. 5-ий сіоністичний конгрес у 1901 р. прийняв у цьому напрямку окрему резолюцію, а щойно 11-ий конгрес у 1913 році проголосив постанову оснувати університет, а в р. 1914 дотичний комітет купив для цієї мети на горі Гар Гакофім — дім Англійця сер Джон Грея Гілля. Перший основний камінь під будову покладено 24. марта 1918, ще при акомпаніаменті англійських та турецьких гармат. Університет стоїть на чудовім місці, звідкіля простягається прегарний вид на місто і на Йордан, з Мертвим Морем. Він ще не викінчений, бо начерчений повний план доповнення теперішнього будинку домагається величезних коштів. Покищо університет складається головно з інститутів, клінік та лабораторій, де виховуються ряди майбутніх професорів. Працюють уже 3 інститути: мікробіольогічний, хемічний та юдаїстичний. Хемічним проводить проф. з Галле — Федор. Провідник мікробіольогічного інституту ще не призначений. Юдаїстичний інститут має метою досліджувати гебрейську мову і инші споріднені з нею, далі жидівську літературу, історію, фільософію та етнографію. Бібліотека має нині поверх 90.000 томів і зростає щомісячно на 1500 томів; здебільша складена з дарів, її ініціатором є лікар Хазанович з Білостоку. Покищо університетом проводить центральний комітет спільно з академічною радою. До комітету входять: Айнштайн, Ахад-Гаам, сер Альфред Монд, Джемс Ротшільд, д-р Вайцман та инші.

— **Сензаційний процес.** У Парижі почався процес проти відомого франц. комуніста Садуля, бувш. капітана, що став пізнійше комісарем при совітськім уряді і вернувся минулого року, одночасно з признанням совітського уряду Францією. Його обвинувачують у державній зраді — порозумінні з ворогом, на шкоду батьківщини. Акт обвинувачення покликує 18 свідків, між якими є бувші франц. амбасадори у Петрограді. — оборона покликує їх 40, між иншими: голову посольської палати Пенлеве, Раковського, Кайо, послів Бонкура та Блюма.

— **Роковини Касанови.** 2-го квітня минає 200 літ від уродин автора відомих „Споминів" Донжуана славного з свого бурхливого життя, переповненого мандрівками та вязницями. Він знав майже всіх славних людей своєї доби: Руссо, Вольтера, Фридерика II., Катерину II., папу Клементія XIII. Це був один з найбільших авантурників і неспокійних духів, який сплав у собі хист музики, дипльомата, жонглера, підприємця і письменника. Його спомини мають велику літературну та історичну стійкість як малюнок великосвітського життя з XVIII століття.

— **Сонатовий вечір.** Пригадуємо всім любителям музики, що завтра відбудеться концерт відомого скрипача п. Р. Перфецького і піяніста Т. Шухевича, які склали незвичайно добірну програму, що вперше буде в нас виконана і сподіємося, що стане справжньою насолодою всіх знавців і аматорів.

— **„Свобода"** ч. 14 містить: За пануванням та істнуванням. — Видержати до кінця! — Вісти про зарібкову еміграцію. — Рільничий страйк в Польщі. — Як я шукав роботи в Аргентині, оповідання. — Конкордат та наші реформи. — Польські гроші і заграниця. — Процес „басарабівців". — З патріотичного обовязку. — По широкім світі. — Новинки. — Просвітний рух в Печенижині. — Росія в цифрах. — Голодомори. — Ограблення почти у Львові. — А преці зрозумів. — Дописи з краю. — Відділ правної поради.

— **З Муз. Тов-а ім. М. Лисенка** інформують нас, що поширювані поголоски, немов би С о н а т о в и й в е ч і р тогож Товариства, назначений на день 2. квітня ц. р. зістав відложений — є неправдою — Концерт відбудеться, як було заповіджене. 1—1

У. С. Р. Р.

Виставa літератури про продуктивні сили України.

Влаштовану Управою Всенародньої Бібліотеки у Києві виставу літератури про продукційні сили України відвідало за два тижні 5.419 осіб, в тім 59 ріжних екскурсій, в складі від 12 до 70 осіб. На виставі було показано понад 2500 експонатів — книжки, діяграми, картограми, плякати і т. п. Підчас вистави відбулося 19 лекцій на ріжні теми економічного життя України, які збирали 400 до 500 слухачів. („Б." 5. III.).

„Новий побут".

Г. Дніпровець, обговорюючи в „Більшовику" з 5. III. справу „Нового побуту", ілюструє його наростання цифрами світських хрестин, похоронів і шлюбів в однім, неназванім чомусь по імени, губерніяльному місті. Отже в цім місті в часі від 1. жовтня 1923 р. до 1. жовтня 1924 р. зареєстровано 386 випадків нехрещення дітей на 1501 всіх народжених дітей, або 24 проц.; 460 цивільних похоронів, на 1026 всіх померших, або 49 проц., і 299 цивільних шлюбів, на 627 всіх шлюбів, або 50 проц.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!!

З листів до Редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Будьте ласкаві на сторінках Вашого щоденника помістити отсю мою замітку:

Дня 25. березня ц. р. відбулися Загальні Збори Кр. Союза Ревізійного, на яких переведено вибір 12 членів Ради Союза. На жаль, на зборах не запропоновано і не вибрано до Ради а н і о д н о г о с е л я н и н а, бо „не було місця". Таким чином — понад 1000 селянських кооператив не має ані одного свого безпосереднього представника, а зате кооперативна надбудова Центросоюза має аж т р ь о х представників (2-х з вибору і 1 віриліста.)

А сталося це тому, що селяне не були приготовані на такі несподіванки. Замісць самим зорганізуватися і постояти за своє право, селяне довірили свої повновласти иншим чинникам, які зігнорували селянство, основу і силу кооперативної організації. Поведення і виступлення тих чинників було крайно безцеремонне і разячо протидемократичне.

І тут ясною є тенденція тих чинників. Ще на попередній Раді представники Повітових Союзів і Центросоюза намагалися скинути з себе обовязок плачення вкладок, перекидаючи їх виключно на кооперативи першого ступня (селянські). На зборах знов виринула ця справа, і хоч кооперативам другого ступня й Центросоюзові не вдалося переперти цеї постанови, то вони порадять собі в той спосіб, що вкладок не заплатять і опісля скажуть собі відписати, як це сталося частинно за минулий рік.

І тут знов топчеться найважнійший демократичний принцип: рівність. Та ми, селяне, не повинні таким поведенням деяких чинників зражуватися, тільки працюймо подвійно, виповняймо свої обовязки супроти своїх установ, але й організуймося та користаймо з прислугуючих нам прав. І не шукаймо „кураторів", бо тоді все піде манівцями.

Останні загальні збори Кр. Союза Ревізійного були доказом нашої селянської незорганізованости. Рівночасно вони виявили, як при недостачі організованости кількох людей може робити, що захоче. Там бачилось, як легковірним є українське селянство і як далеко зайшла поведінка супроти селянства.

Микола Кузьмин,
селянин з Озірної.

Озірна, 26. березня 1925.

Зі спорту.

Надзвичайні Загальні Збори

Українського спортового Тов-а „Україна" відбудуться дня 8. квітня ц. р. в домівці Сокола-Батька (вул. Руська ч. 20) о год. 6. веч. зі слідуючим порядком деннім: 1) Зміна статута, 2) Внесення і інтерпеляції.

ЗА ВИДІЛ:
Інж. О. Васюта, голова. *В. Решетилович,* секретар.

✠ Посмертні згадки.

Дня 9. березня ц. р. помер в Медвежі біля Дрогобича **Корнель Кобзинський,** державний лісничий, вязень зі Стрия у львівських „бригідках", та Домбє з року 1920. — Була це людина щира і чесна, вірний син своєї Батьківщини, певний громадянин, та тихий і незамітний робітник суспільної праці. Ціла Долинщина знала Покійного з його діяльности, та його доброти: особливо підчас світової війни нікому не відмовляв своєї помочі. За свою учинність збірав, як це звичайно дістьсь, замісць вдячности, лише клевету і зневагу. В маю 1919 р. наслідком нікчемних доносів посипались на нього ревізії й переслідування. Йому забрано все, що лише колинебудь могло бути „військове" — почавши від худоби, а скінчивши на білизні і кожухах. Вслід за тим арештовано Покійного і відставлено до стрийської тюрми де переходив тяжкі хвилі нічних „допитів". По стрийській тюрмі, та львівських „бригідках" дістався на Домбє, де пересидів 9 місяців. Побої та тяжка тюрма зломили залізне здоровля.

З Долинщини перенесено Покійного до Медвежі. Тут не тільки не вернув до здоровля, але і втратив апетит. У зашир раз в лісі на зрубане дерево побився тяжко і набався довготревалої, тяжкої ниркової хороби. За короткий час побуту в Медвежі зєднав собі Покійний загальну любов і пошану, а доказом цього був Його величавий похорон. Не вважаючи на дуже погані дороги і лиху погоду, зійшовся весь нарід з Медвежі і околичних сіл, щоби належною честю в останне попращати вірного сина й нещасного мученика.

Уродився на Гуцульщині серед зелені смерічок, а не дочекавшися лучшої долі для свого народа — заснув в 47. році життя і поховали Його в могилі коло церкви в смеречковім гаю. В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор Д. Котка.
Пятниця 3.IV. м. Львів
Субота 4.IV. м. Перемишль
Неділя 5.IV. м. Перемишль. 1230 10—?

Український львівський театр И. Стадника. 1—2
Б і б р к а: 1. квітня „Баядера", оперета. 2. квітня „Добродійна Зузанна", оперета. 3. квітня „Помста Лилика", оперета.
Л ь в і в: 4. квітня попол. 4. год. „Паливода"; вечером 7·30 год.: Премієра Новинка: „Дні нашого життя". 5. квітня попол. 3. год. „Ноктюрн" і „Горе бабам", вечером 7·30 год. „Нема теща" (Анонім).

Позір Калущина! Шевченківське свято силами „Калуського Боєна" при співучасти піяністки Вп. проф. Ольги Охтенської зі Стрия і співака медіоланської опери Вп. М. Голинського в салі Народного Дому у вівторок на Благовіщення дня 7. квітня 1925, год. 8. вечером. 1650 2-2

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.